EU:n talouspolitiikkakehikon uudistus

Kommentteja hallituksen kirjeeseen EJ 12/2021, VaV

8.2.2022

Vesa Vihriälä

Nykytilanteen ongelmat

- VKS (eikä no-bailout-klausuuli) ei ole estänyt ylivelkaantumista, vaan useat maat ajautuneet haavoittuviksi ja kyvyttömiksi omariskiseen suhdannetasaukseen sekä edelleen muiden avusta riippuviksi
- Säännöstö monimutkainen ja tosiasiassa osin myötäsyklinen
- Investoinnit kärsineet ongelmatilanteissa ja nyt kyky esim. ilmastopolitiikan edellyttämiin investointeihin monilla mailla pieni
- Kyky EU-tason julkishyödykkeiden luomiseen puutteellinen

Hallituksen lähtökohta perusteltu

- Jokaisen maan vastuu omasta talouspolitiikastaan ensisijainen
- VKS-sääntöjen parempi noudattaminen tärkeää
- Markkinakurin edellytysten parantaminen olennainen väline parempaan kurinalaisuuteen

EJ 12/2021 -uudistusvaihtoehdot: ainoastaan rajaukset täsmällisiä, muuten vähän osviittaa

- VKS:n sääntöjen yksinkertaistaminen: OK
- Ei perussopimusmuutoksia (tarkoittanee myös VKS:n velkarajaa, joka SEUT pöytäkirjassa 12, ja jonka muuttamiselle määritelty yksinkertainen päätösmenettely)
- Valtioiden velkajärjestelyjen edellytyksiä tulisi parantaa
- Ilmastopolitiikan investointien erityiskohtelua VKS:ssä voidaan selvittää
- Elpymisrahasto kertaluonteinen, ”fiskaalikapasiteettia” arvioitava selvittämällä ”tarvetta, hyötyjä ja riskejä”

- Makrotaloudellisiin epätasapainoihin huomiota, mutta ei uusia välineitä

Nahkapäätöksen riski

- 60 % raja + 1/20 sopeutus: epärealistinen
- Parasta olisi nostaa rajaa esim. 100 % (pidempi sopeutusaika heikentää edelleen uskottavuutta)

- Jos väljennykseen ei valmiutta, pelättävissä, ettei myöskään toimeenpanoa kyetä vahvistamaan

- Jousto toteutuu silloin ”tulkinnan tietä”, mikä jatkaa finanssipolitiikan sääntöpohjaisuuden haurastumista

Parempi olisi pyrkiä suurempaan uudistukseen, jossa toimeenpano ja väljyys paremmin tasapainossa

- Vahvistetaan VKS:n tavoitteiden toimeenpanoa
- Tunnustetaan nykyisen velkarajan (60%) epärealistisuuden
- Yksinkertaistaan VKS-sääntöjä ja tehdään ne läpinäkyvämmiksi ja vähemmän myötäsyklisiksi
- Tunnustetaan tarve tehokkaiden investointien erilaiseen kohteluun suhteessa muihin menoihin selkeämmin kuin nykyisin
- Huolehditaan valtioiden kriisirahoitusjärjestelmän kyvystä tukea velkakestäviä maita
- Kasvatetaan EU:n rahoituskehystä yhteisötasolla tärkeiden investointien rahoittamiseksi (seuraavalla rahoituskehyskaudella)
- Viedään loppuun pankkiunionin ja edistää pääomamarkkinaunionin toteutumista

Suomen linja

- Hallituksen kansallista vastuuta korostava linjaus kelpo neuvottelujen lähtökohta
- MUTTA olisi oltava valmiutta sääntöjen selvempään väljentämiseen (ml. 60% rajan nostamiseen), JOS sääntöjen toimeenpanoa voidaan selvästi vahvistaa
  - EU-maksujen nykyistä laajempi ehdollistaminen VKS-sääntöjen noudattamiselle
  - EVM-tuen nykyistä jyrkempi ehdollistaminen VKS-sääntöjen noudattamiselle
  - Pankkien valtioriskien rajoittaminen
- Suomen positio lähellä P-Euroopan valtavirtaa, hyvät vaikutusmahdollisuudet => pitäisi käyttää aktiivisesti hyväksi tuomalla keskusteluun laajemman uudistuksen vaihtoehtoja ja selvittämällä muiden maiden kantoja tällaiseen ratkaisuun